

De Vaste Commissies voor Binnenlandse Zaken
van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer der
Staten-Generaal
T.a.v. de voorzitters en (adj.) griffiers
Alleen per e-mail:

Adviescollege Rechtspositie
Politieke Ambtsdragers
Postbus 556, 2501 CN Den Haag
Lange Voorhout 13, 2514 EA Den Haag

Inlichtingen:
Telefoon:
Email:
Datum: 12 maart 2025
Bijlagen: -
Ons kenmerk: ARPA/ID152441

Onderwerp
Wetsvoorstel TK 36 549, regels vervolgfuncties bewindspersonen

Geachte Commissievoorzitters,

Sinds mei 2022 geeft het Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers onafhankelijk advies over de financiële rechtspositie van politieke ambtsdragers (zie: <https://adviescollege-rpa.nl/over-ons/>). Aan die taak wordt mogelijk een nieuwe toegevoegd. De regering stelt in het bovengenoemde wetsvoorstel voor om het bestaande college een adviesrol toe te vertrouwen rond het loopbaanvervolg van uittredende bewindspersonen. Het betreft een voor Nederland nog onontgonnen terrein, met potentieel significante betekenis voor de vervolgloopbanen van voormalige bewindspersonen, maar ook voor de maatschappelijke beeldvorming rond politici en politiek. Eerder¹ schreef het college u daar al een brief over.

Inmiddels heeft het college een begin gemaakt met de voorbereiding van de uitvoering van de nieuwe taak, daartoe door het ministerie van BZK in de gelegenheid gesteld met de noodzakelijke middelen, en is het college sinds 1 maart jl. uitgebreid met nieuwe leden.²

Hoewel het wetsvoorstel nog niet in werking is getreden, hebben de toenmalige bewindspersonen in het kabinet Rutte-IV afgesproken zich alvast vrijwillig aan de regels van het wetsvoorstel te houden. Dat geldt op de eerste plaats voor het al bestaande lobbyverbod en het draaideurverbod. Daarnaast zullen zij een geambieerde vervolgfunctie zelf toetsen aan de criteria in het wetsvoorstel die betrekking hebben op het tegengaan van belangenconflicten. Dit doen zij tot 2 jaar na hun aftreden. In het kader hiervan zijn er op informele en strikt vertrouwelijke basis diverse gesprekken gevoerd met (de voorzitter van) het adviescollege. Deze gesprekken hebben als doel te klankborden over beoogde

¹ Brief van het adviescollege van 23 oktober 2024 nr. ARPA/ID137098

² Dit zijn mevrouw A.T.B. (Ank) Bijleveld-Schouten, mevrouw L. (Leonie) Heres en de heer M.G.T. (Marco) Pastors. Twee leden zijn benoemd vanwege de verwachte uitbreiding van de taak en één ter vervanging van een eerder tussentijds vertrokken collegelid.

vervolgfuncties. Omdat er nog geen wettelijke grondslag is voor deze taak, zijn er naar aanleiding hiervan geen officiële en schriftelijke adviezen uitgebracht. Evenmin kunnen om diezelfde reden adviezen gepubliceerd worden.

Het college kon op deze manier de afgelopen maanden al wel enige ervaring opdoen met de in het wetsvoorstel beoogde regels en hecht er aan de lessen uit deze vroege ervaringen met uw Commissie te delen, opdat deze in de verdere behandeling van het wetsvoorstel ter overweging kunnen worden meegenomen.

Uit het verslag van uw Kamercommissie over het wetsvoorstel blijkt (onder andere) dat over het voorgestelde afwegingskader al verschillend wordt gedacht. Ook het adviescollege loopt ertegenaan dat het wetsvoorstel uitgaat van een open karakter van de normering voor de passendheid van de vervolgloopbaan. Hierdoor ontstaan onvermijdelijk grijze gebieden. Deels zijn deze inherent aan het type normering (niet alles kan immers vooraf sluitend worden geregeld), maar anderzijds pleit het college ervoor dat deze gebieden niet onnodig groot worden gelaten door de wetgever. Een open normering is uiteraard welkom waar het de eigen verantwoordelijkheid onderstreept om af te wegen of een bepaalde vervolgfunctie belangenverstrengeling in zich draagt. Anderzijds werkt dit complicerend, waar het trekken van de maatschappelijke grens eerder een taak voor de wetgever lijkt dan een verantwoordelijkheid voor het college om hier 'case-by-case' invulling aan te geven. Het college zou het dan ook toejuichen als de wetgever op deze gebieden verder richting geeft door een nadere invulling van de grenzen. In dit verband vragen wij aandacht voor vier voorbeelden die in de huidige informele adviespraktijk een rol spelen:

1. Het (op zichzelf rechtmatig) beïnvloeden van ambtelijke en politieke besluitvorming is voormalig bewindspersonen niet toegestaan als deze activiteiten het eigen beleidsterrein of de 'aanpalende' beleidsgebieden betreffen (lobbyverbod). Bij de tot nu toe gehouden gesprekken over vervolgfuncties komt dit aspect regelmatig ter sprake. Daarbij gaan de gesprekken vaak over wat onder 'aanpalend' wordt verstaan, wat nu concreet 'intensief en meer dan incidenteel contact' betekent en in hoeverre indirecte beleidsbeïnvloeding kan ontstaan, door de mogelijkheid van het inzetten van collega's die door de voormalige bewindspersoon kunnen worden voorzien van relevante kennis en informatie.
2. Het risico op belangenverstrengeling doet zich onder andere voor als de door een voormalig bewindspersoon verworven inzichten in beleid of strategie de nieuwe werkgever of opdrachtgever een ongewenst concurrentievoordeel kunnen opleveren, zoals bijvoorbeeld toegang tot gevoelige informatie of handelsgeheimen van concurrenten. Met name op dit terrein kunnen zich gemakkelijk grijze gebieden voordoen die het opleggen van concrete en proportionele beheersmaatregelen in het advies tot een lastige afweging maken.
3. Het college weegt aan de hand van de door de voormalig bewindspersoon aangeleverde informatie of, uitgaande van de wens van (gewezen) bewindspersonen

om hun carrière voort te zetten, de beoogde vervolgfunctie geen (te groot) risico op belangenverstremgeling, schending van de geheimhoudingsplicht, lobbyverbod of draaideurverbod oplevert. Het college moet hierbij uitgaan van de juistheid van de aangeleverde informatie en beschouwt deze als basis voor zijn toetsing. Van het college wordt niet verlangd dat het de aangedragen informatie controleert of laat controleren, bijvoorbeeld door (de SG van) het voormalige ministerie. Het hiermee samenhangende risico is wel dat de informatie niet op een voorgeschreven wijze kan worden geverifieerd, waardoor onverhoopte onjuistheden daarin pas later in het proces, na advisering, bijvoorbeeld in de media een rol gaan spelen. Het gevolg is dat de opvolgend bewindspersoon c.q. het opvolgende kabinet wordt geconfronteerd met de gevolgen van fouten in het proces en dat de daardoor ontstane discussie in de media (onnodig) beschadigend kan zijn voor alle betrokkenen.

4. Een vervolgfunctie kan ongewenst zijn als door de aanvaarding ervan de indruk zou kunnen worden gewekt dat er sprake is van een beloning voor door de voormalige bewindspersoon bewezen diensten. Ook dit criterium ontsnapt niet aan grijze gebieden bij toepassing.

Het adviescollege zou het als zeer behulpzaam beschouwen als het vorenstaande aan de orde zou komen bij het in de Tweede en Eerste Kamer te voeren debat over het wetsvoorstel.

Met vriendelijke groet,

Voorzitter Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers